

„VAN EGY KÖZÖS ÜGYÜNK, VAN EGY KÖZÖS CÉLUNK”

ZSIDÓ FIATALOK ÖNSZERVEZŐDŐ KÖZÖSSÉGE

Interjúalany:

Név nélkül (28 éves nő), Budapest

Először arra kérnélek, mesélj egy kicsit a gyerekkorodról, illetve arról, hogy gyerekkorodban melyek voltak azok a közösségek, melyek meghatározó szereppel bírtak az életedben.

Gyermekkoromban a legmeghatározóbb közösség az iskola volt. Ezen kívül semmilyen más közösségben nem vettem részt, vagy legalábbis nem emlékszem ilyenre.

Mivel foglalkoznak a szüleid?

Apukám a HVG-nek volt az egyik alapítója, majd főszerkesztő-helyettese, anyukám egy kerületi nevelési tanácsadóban dolgozik, nővérem pedig kultúrantropológiával foglalkozik.

Szüleid jártak rendszeresen különböző baráti vagy egyéb társaságokba? Milyen mintát kaptál ebből a szempontból otthonról?

Amikor még kisebb voltam, rendszeresen volt nálunk otthon hétvégenként vendég meg ismerős gyerekek. Aztán később – már nagyobb kamasz koromban – igazán sokat dolgoztak a szüleim, így nem mondhatni, hogy rettenetes nagy társadalmi életet éltek volna.

Mit csináltál délutánonként, iskola után?

Középiskolás koromban egy órára laktam a gimnáziumtól. Bementem reggel nyolckor, kijöttem délután háromkor, és tekintve, hogy fent laktam a Szabadság hegyen, délután négyre hazaértem, és onnan igazából már nem nagyon mentem semerre. Nem éltem nagy társadalmi életet.

Szakkörökre jártál?

Nem, semmi ilyenre.

Az elmúlt évekre visszatekintve milyen közösségekben tevékenykedtél?

Körülbelül húszéves lehettem, amikor belecsöppentem egy zsidó kulturális szervezetbe, a Maromba, a barátaim révén. Velük elkezdtünk különböző programokat szervezni, azzal a céllal, hogy egy kicsit másfajta programokat szervezzünk, mint a többi zsidó szervezet. Így összehoztunk különböző fesztiválokat, ahova különböző előadásokat, koncerteket, kiállításokat, ilyesmiket is szerveztünk. Amikor befejeztem az egyetemem – a Marom hatására –, azt gondoltam, én valami civil szervezetnél szeretnék tevékenykedni, illetve különböző programok szervezésével akarok foglalkozni. Gyakorlatilag az összes civil szervezetbe, ahol tevékenykedtem, úgy csöppentem be, mint egy munkahelyre. Először dolgoztam a Társaság a Szabadságjogokért nevű szervezetnél, onnan átkerültem a Kendermag Egyesülethez. A Kendermag Egyesület után dolgoztam az Akropolisz Egyesületnél, amivel egy nemzetközi fejlesztési fesztivált hoztunk össze, amelyben húsz civil szervezet vett részt. Onnan átkerültem a TÁP Színházhoz mint asszisztens. Most pedig egy cégnél dolgozom, egy reklámügynökségnél, meg a K. nevű kávézóban programkoordinátorként.

Említetted, hogy a Marommal a barátaid révén kerültél kapcsolatba. Ez inkább formális, hivatalos szervezetet jelentett számodra, vagy inkább egy baráti társaságot?

Ez egy baráti társaság volt. Gyakorlatilag abban az időszakban folyamatosan együtt voltunk, és közösen gondolkodtunk azon, hogy mit érdemes csinálni. Egyáltalán nem voltak ennek hivatalos keretei.

Korábban is működött ez a szervezet?

Amikor bekapcsolódtam, gyakorlatilag akkor kezdett formálódni. Akkor kezdett oda-gyűlni csomó olyan ember, akikkel utána közösen dolgoztunk, és szerveztünk fesztiválokat, szemináriumokat, előadásokat. Zsidók és nem zsidók, akik érdeklődtek ez iránt.

Honnan jött ez az igény?

Nem tudom, hogy mások hogy voltak ezzel. Én az akkori barátom révén csöppentem ebbe bele, és a motiváció az volt, hogy másfajta programokat hozunk össze, mint amilyeneket a hasonló zsidó szervezetek. Szerettük volna megmutatni, hogy nem attól zsidó program valami, hogy Hanuka Fesztiválnak hívjuk, s közben cigányzenekarok, meg Besh O Drom meg ilyenek lépnek fel. Hanem attól zsidó fesztivál, hogy várunk rá zsidókat, meg nem zsidókat, de azokat a programokat, amiket oda szervezünk, azokat azért zsidó tartalommal próbáljuk meg feltölteni úgy, hogy az gyakorlatilag számunkra is élvezetes legyen. Tehát ez motivált bennünket, meg nyilván az is, hogy szerettem azokkal az emberekkel együtt tevékenykedni. Sok időm is volt az egyetem mellett, amit erre tudtam áldozni.

A későbbi munkáid során a különböző szervezeteknél, ahol dolgoztál, mennyire motivált az, hogy közösséget építs? Inkább a közösségépítés vagy a pénzkereseti lehetőség motivált?

Mindegyik egészen más volt. Ha a K-ról beszélünk például, a K. kávézóban, amikor elkezdtem dolgozni, gyakorlatilag már ismertem az ott lévő emberek nagy részét. Ott az motivált, hogy egy kaotikus helyzetből hogyan tudom megoldani azt, hogy egy viszonylag működő struktúrát felépítsek, vagy legalábbis a programok tekinteté-

ben ne legyen borzasztó nagy kavarodás. Tehát közösséget építeni nem kellett, mert ezek a közösségek lényegében már léteztek. Ha veszem a Kendermag Egyesületet, ez is már egy működő közösség volt, mikor én belecsöppentem. Ők már nagyon régi jó barátok voltak, én voltam egy új ember, aki olyan szempontból valóban kilógott ebből, hogy nem jártam velük együtt főiskolára, meg nem ismertem őket évek óta úgy, mint ahogyan ők ismerték egymást. Az Akropolisz Egyesület már egy munkahely volt. Ott már nagyon erősen kellett koordinálni azt, hogy hús civil szervezet kijöjjön egymással. Tehát mindegyik egy egészen más történet. Nálam igazából ezek munkahelyek voltak. Nem az volt, hogy bizonyos célokért küzdök, hanem feladatokként tekintettem rájuk, amiket meg kell oldani.

Említetted, hogy a Maromnál sülve-főve együtt voltatok... Mennyire szólt ez az egész önmagatokról és mennyire arról, hogy itt most valamilyen feladatot azért el kell végezni?

Annyiban szólt rólunk, hogy nyilván nem csináljuk, ha nem élvezzük, másrészt engem érdekeltek azok a szemináriumok vagy előadások, amiket én magam megszerveztem. Nekem mindig az volt a célom, hogy olyan fesztivált szervezzek, amire én magam is elmennék. Az sosem érdekelt, hogy vadidegen embereknek ez mennyire izgalmas, az viszont igen, hogy a saját barátaimat, ismerőseimet – akik távol álltak ettől – bevonjam ebbe, pusztán abból a célból, hogy megmutassam nekik, mi az a dolog, ami ebben az egészben engem elkezdett érdekelni.

Melyik közösségi részvételed, tagságod tekinthető a legmeghatározóbbnak?

Most egyértelműen a K-os, de ez igencsak összefonódik a maromos társasággal.

Fontos neked az, hogy egy közösség tagja vagy?

Persze... Jó, ha az embert olyan emberek veszik körül, akiket ugyanaz érdekel, mint őt magát, és ugyanazzal a dologgal mindketten szívesen foglalkoznak. Jó, ha ülünk egy kávézóban a nap végén, és nem unottan beszélgetünk, hétköznapi dolgokról, hanem, mindig van egy érdekes téma. A K-ban is az a jó, hogy bemegy oda az ember, és olyan

emberek vannak ott, akikhez lehet, korábban nem is volt semmi köze, de onnantól kezdve, hogy valakinek itt munkája, feladata van – amiért nyilván azért kap valami minimális pénzt is. De nem ez a lényeg, hanem az, hogy ezt szeretem is csinálni, meg ez az a hely, ahova eleve is járnék. Több közöm lett igazából azokhoz az emberekhez, mert van egy közös ügyünk, van egy közös célunk, vagyis van egy kávézó, ahova szeretünk járni, amit szeretünk csinálni, és szeretjük, ha jó programok is vannak ott.

A programokon kívül is szokatok találkozni?

A K-ban mindig, mindenki ott van. Egy csomó emberről azt sem tudod, hogy kicsoda, de amikor már ötödszörre ültök egy asztalnál, akkor szóba elegyedtek egymással, és így alakulnak ismeretségek, barátságok.

Körülbelül milyen nagy ez a közösség? Ha az aktív tagokra gondolsz...

Körülbelül negyven-ötven emberből áll. A programszervezésben vagyunk körülbelül hatan, és akik még ott dolgoznak, vannak körülbelül tizen-tizenöten, meg azok, akik mindig odajárnak.

És a Maromban, a Kendermagban hányan voltatok, vagytok?

A Kendermagban volt tíz-tizenöt ember, akik eljártak gyűlésekre, és volt körülbelül öt-hat aktív ember, akik ha valamilyen esemény volt, akkor rávehetőek voltak arra, hogy ingyen, önkéntesként dolgozzanak. Ha jól emlékszem én három vagy négy hónapon keresztül kaptam pénzt a Kendermag Egyesülettől, utána már én is önkéntesként dolgoztam. A Maromban körülbelül öt-hat ember volt, akik aktívan szerveztek akkor, amikor én odakerültem. Pillanatnyilag egyre kevésbé veszek részt a szervezésben, a programokra még el szoktam menni. Most már ez az egész professzionalizálódott. Van három fizetett alkalmazott, de azért vonnak be önkénteseket továbbra is, hogy jól működő szervezet legyen, egyre nagyobb költségvetéssel és egyre nagyobb projektekkal.

Hogyan történik a Maromnál, illetve a Kendermagnál az új tagok toborzása?

A Maromnál nagyrészt a K-ból meg a bulikból, mivel az ismerősök hozzák az ismerőseiket. De ebbe a részébe annyira már nem látok bele. A Kendermagnál meg ez mindig egy nagy problémát jelentett. Rengeteg fiatal jelentkezik be e-mailen, hogy szeretnének jönni és segíteni. Tehát ott inkább az volt a probléma, hogy nem nagyon tudtuk bevonni az embereket, mert mindenki önkéntes, mindenki dolgozik mellette, nincs igazából egy kialakult struktúra. Évközben minden héten van megbeszélés, de nincs egy iroda, ahova ezeket az önkénteseket mondjuk be lehetne hívni, lehetne velük beszélgetni, hogy kinek mi legyen a feladata. Volt, hogy megjelentek húsz-huszonegy éves fiatal gyerekek, eljöttek ezekre a gyűlésekre, ahol egy összeszokott társasággal találkoztak, amibe ők már nem tudtak integrálódni. Mióta én eljöttem, egy-két új ember, ha érkezett. Soha nincs pénz semmire, és ha valamilyen feladatot el kell végezni, akkor ismerősöket hívunk fel. Tehát nem nagyon próbálkozunk a toborzással. Volt, hogy volt sok munka, plakátozás meg ilyesmi, akkor tudtunk toborozni tagokat, de utána ezeket sem tudtuk igazából megtartani, pont emiatt a rendszertelen működés miatt, meg hogy nincs erre egy ember, aki tényleg csak ezzel foglalkozna.

A három szervezet valamelyikénél létezik amúgy aktív toborzás vagy csak az érdeklődők jelentkezésére hagyatkoztok?

Amikor mondjuk a Maromnál tevékenykedtem, akkor az aktív toborzást úgy végeztem, hogy minden barátomat elrángattam, mondjuk vidéki szemináriumokra. Ha szerveztem egy fesztivált, akkor mindenkinek ötvenhatszor elmondtam, hogy gyere el, és akkor ők ott voltak, de inkább résztvevőként. A Kendermagnál, meg ha volt valami esemény, mondjuk egy tüntetés, akkor arra az időre a kisebb feladatokra, mint például a plakátozásra, szemétszedésre, volt egy listánk meg rengeteg ismerős, így őket kértük meg, hogy segítsenek. Ilyen alkalmakkor ezeket mindig meghírdettük, és mindig elég sokan jelentkeztek. De nem tudtuk folyamatossá tenni a kapcsolatot, mert nem volt rá energia.

Miért távolodtál el végül a Kendermagtól?

Mivel nem kaptam érte pénzt, egy idő után már nem tudtam vele annyit foglalkozni. Mindig voltak mellette más munkáim.

És a Maromban lévő tagság hogyhogy megmaradt?

Ez annak köszönhető nagyrészt, hogy lett a K., ami helyet adott a Maromnak. Vagyis a K-t a V. Sz. Kht és a Marom hozta létre közösen, az ő pénzükből lett az egész hely felújítva és talán ez adott segítséget ahhoz, hogy ott rendszeresen lehetnek programok. Meg ott volt elejétől kezdve egy olyan ember, akinek csak az a dolga, hogy ezzel foglalkozzon, és aki fel tudta azt építeni, hogy egy idő után fizetni is tudjon *(a későbbiekben I. H – a szerk.)*.

Szerinted mi motiválja az embereket akkor, amikor csatlakozni szeretnének a három szervezet valamelyikéhez?

A Kendermagnál nyilván a szimpátia és a felháborodás a jelenlegi drogtörvények ellen. Sokan nyilván azért, mert érintettek, mert ügyük volt belőle, és olyan procedúrákba ütköztek bele, amik teljesen feleslegesek és teljesen értelmetlenek. Nyilván tizenhétéves gyerekeknél még arról is szó van, hogy menő dolognak látják a Kendermag Egyesületet. A K-ban meg az motiválja az embereket, hogy működötünk egy helyet a városban, ami jó, amit mi jónak gondolunk. Most is például rengetegen festik teljesen ingyen a K. falait, a jövő heti nyitásra.

Mesélnél egy kicsit arról, hogy milyen kapcsolat van a tagok között a K-ban?

Úgy gondolom, hogy a K. sok embernek olyan, mint egy nagy család, ahova este elmész és jól érzed magad. Nyilván vannak párok, akik itt ismerték meg egymást. Meg vannak, akik jóban vannak, és persze vannak, akik rosszban. Én nagyon kedvelem az emberek nagy részét, nyilván sokszor felidegesítenek, amikor nem tudok haladni abban, amit szeretnék csinálni, mert az ő lelki életükkel kell foglalkoznom.

Sokszor fáradt vagyok hozzá, de én azt szoktam mondani, hogy ez olyan, mint egy kommuna. Az ember odamegy este úgy, hogy előtte nem is hív fel senkit, hogy akkor találkozzanak a K-ban, mert tudja, úgyis talál ott ismerőst, mert mindenkit ismer. Leül, beszélget emberekkel, aztán hazatér a saját kis életterébe.

Klikkesedés mennyire jellemző?

Megvan, hogy ki kivel van jóban. Nyilván az is megosztja a társaságot, hogy pultban dolgozol vagy a programszervezésben. Én nyilván azzal a pultossal jobb viszonyban állok, aki a koncertszervezője is a K-nak, mint azzal, aki csak a pultban dolgozik. Nyilván ez nagyrészt csak abból fakad, hogy több közünk van egymáshoz, több közös ügyünk van együtt, amit esetleg át kell beszélni. Örült nagy konfliktusok azért nincsenek...

Elég sok közösséggel volt dolgod eddig. Szerinted a klikkesedés úgy általában minek köszönhető? A csoport elér egy méretet, és ez automatikusan bekövetkezik, vagy az érdekkonfliktusok miatt?

Nyilván vannak emberek, akik szimpatikusabbak egymásnak, mint mások. Tehát nem érzek emögött semmilyen törvényszerűséget.

Most arra kérnélek, hogy nevezd meg a K-ban két olyan embert, akik úgy érzed, hogy a legközelebb állnak hozzád. Majd megkérnélek, mesélj egy kicsit róluk, hány évesek, miért kerültél hozzájuk közelebb...

Van Csaba, ő 28 éves. Azért kerültem hozzá közelebb, mert nagyon szeretek vele együtt dolgozni. Ő az a fiú, akit az előbb is említettem, hogy a pultban dolgozik, de közben koncerteket is szervez, illetve rengeteg dologban segíti az én munkámat. Nagyon szeretem azt, hogy ennyire lelkesen vesz részt a munkában. A K-ban azért elég sok konfliktus fakad abból – most volt például egy megbeszélés, ahol néhányan sérelmezték ezt, hogy itt egy hierarchia lett kialakítva. Vagyis azt sérelmezték, hogy kialakult egy olyan helyzet, melyben úgy tűnik, a programszervezők a többiek felett

állnak a hierarchiában. Ezt az érzést én nyilvánvalóan nem szeretném táplálni senkiben. Én azt gondolom, hogy van egy munkamegosztás és egyáltalán nem értékesebb az én munkám, mint amit ők elvégeznek. Az egyik fiú azt sérelmezte, hogy odahoztam egy lányt, aki kiállításokat szervez, viszont ezt ő is nagyon szívesen csinálná, de neki nem szólt senki. Én azt mondtam erre, hogy pont az a lényeg, hogy ha valaki ott akar lenni a programszervezésben – és Csabán látszik ez a legjobban –, akkor ott lesz a programszervezésben, és ott lesz a program-megbeszéléseken is. Mindenkinek akkora lesz a jelentősége a különböző munkákban, amekkora munkát ebbe a dologba befektet. Annak, hogy ő semmilyen jelét nem adta annak, hogy szeretne kiállításokat szervezni, mi meg hónapokon keresztül szenvedtünk azon, hogy valakit találjunk, ne Csaba csinálja még ezt is, amikor már annyi minden ráhárul. Tehát ő ezt sérelmezte, de nyilván, ha ott lett volna, hallotta volna azt, hogy jelenleg erre a feladatra nincsen ember. Csabában meg pontosan azt szeretem, hogy nagyon sokáig egyáltalán semmi pénzt nem kapott azért, hogy programokat szervezzen. Aztán én kellemtelenül kezdtem magam érezni emiatt, s úgy döntöttem, megfelezem vele a fizetésemet. Tehát ő önkéntesen csinálja ezt a dolgot, nem nyavalyog, mert van egy víziója, amiért hajlandó nagyon sok energiát befektetni. Nem azon kesereg, hogy ő miből van kihagyva, hanem nagyon jelentős ember a K-ban, pont azért, mert nagyon sokat beletesz.

Ismerted őt korábban is, vagy a K-ban ismerted meg?

Ismertem valamennyire, de inkább csak látásból. Úgy lettünk jóban, hogy együtt kezdtünk el dolgozni. A másik ember, aki közel áll hozzám az Tamás. Ő is 28 éves. Őt még a Maromból ismerem, vagyis együtt csináltuk még a Maromot, körülbelül nyolc évvel ezelőtt. Ők akkor jöttek a haza a barátnőjével Izraelből, rengeteg ötlettel. Gyakorlatilag az ő ötletük volt ez az egész. Ők kezdték el mondani, hogy szervezzünk fesztivált. Azóta már sokszor szereztünk egymásnak különböző munkákat, és most a K-nál is ez úgy alakult, hogy mint a Maromnak most már a vezetőjével, együtt dolgozunk. Ez nem egy felhőtlen munkakapcsolat, mert engem borzalmasan zavar, hogy a megbeszéléseken mással foglalkozik, mert annyi dolga van, hogy folyamatosan csörög a telefonja, illetve a különböző e-mailjeire válaszol a megbeszélések közben, de hát őt imádom. Vele tehát nem dolgozni jó együtt. Bár neki is

van egy – számomra elég szimpatikus – víziója arról, hogy például, most amikor a K. már két éve nyitva tart, el kéne gondolkodni azon, hogy ilyen helyet akarunk-e. Másképpen fogalmazva most már van egy rutin a programszervezésben, a kávézó működtetésében is, és esetleg végig kéne gondolni, hogy miben lehetne újítani, miben lehetne változtatni, hogy ne fáradjon el ez a dolog. Az ő ötleteit és gondolatait nagyon szeretem.

Találkoztok a K-n kívül is?

Tamással igen, Csabával csak ha összefutunk valahol. Meg hát a K-ba járunk, csak most nyáron a K. zárva van, de általában ott találkozunk. Mondjuk, ez nem jelenti azt, hogy csak a K-ról beszélgetünk, de sokat beszélünk arról is.

Miről szoktatok még beszélgetni?

A Tamással szoktunk a magánéletéről is, kivel mi van, barátnőjéről, munkáról, egyéb munkákról, a Marom ügyeiről, ami nem feltétlenül ér egybe a K. ügyeivel. Csabával meg leginkább a belső dolgokról, vagyis mi hogy legyen, mit hogy csináljunk.

Amikor beszélgettek, mondjuk egy munka kapcsán vagy egy probléma kapcsán, hogy érzékeled, kinek a véleménye számít inkább?

Azért is mondom, hogy ők állnak hozzám a legközelebb, mert hasonló dolgokat gondolunk. Én nem érzek egyáltalán semmi fajta hierarchiát. Nemcsak a mi kapcsolatunkban, hanem az egész K. működésében nem érzek hierarchiát. Úgy gondolom, hogy igenis vannak dolgok, amiket valakinek el kell döntenie, és én ezeket a döntéseket elfogadom. Ha el kell döntenie, hogy milyen színházi előadások legyenek, akkor erre van egy ember, I., aki a V. Kht-nek a vezetője. Attól kezdve, hogy ő az összes pályázati pénzt, amit a színház megnyer, gyakorlatilag a K-ra fordítja, akkor onnantól kezdve – úgy gondolom – megszabhatja azt, hogy egy hónapban hány színházi előadás legyen, akkor is, ha mások inkább koncerteket szeretnének. Vagyis neki nyilvánvalóan vétőjoga van. Nekem ezzel igazából nincsen problémám, mert ettől függetlenül én úgy érzékelem, a dolgok azért átbeszélődnek, és nem erő ala-

pon dőlnek el. És úgy gondolom, hogy ha I. intézi az összes hivatalos ügyet, akkor nekünk el kell fogadni a döntését olyan kérdésekben, hogy az APEH-hel, vagy a különböző ellenőrökkel kapcsolatban hogyan lépünk, és hogyan próbáljuk meg megakadályozni azt, hogy a K-t bezárják.

Szélesebb társadalmi közügyekről szoktatok beszélni?

A megbeszéléseknek elég nagy százaléka szól erről, de ezeket próbálom még csírájában elfojtani. Nagyon szívesen megbeszéltem ezeket a dolgokat bárkivel, vagy megbeszélhetik egymás között a megbeszélés után, de nekem munka után nincs igazából erre időm és energiám. Főleg most, hogy a K. felkerült a kuruc.infóra, sok szó esik arról, hogy tényleg idejönnek-e a megnyitóra, vajon mi fog történni, ilyesmi. Meg azért, hogy rengeteg civil szervezet hozza oda a programját, gyakorlatilag folyamatosan szó van arról, hogy mik vannak, meg mik történnek. Sőt az, hogy a K-nak a fennmaradása is felvet olyan politikai kérdéseket, hogy most az önkormányzat bezárhatja vagy sem, mi történik a városban, miket bontanak le, miket építenek, mi maradhat nyitva, mi záródhat be. Vagyis ezek a dolgok folyamatosan érintik a K. működését.

A K-n kívül van még valamilyen közösség, amelyekkel sok időt töltesz együtt?

A munkahelyem. Ha bemegy az ember a munkahelyére az nyilván egy egészen más közeg, ahol egészen más dolgokról beszélget, mint amiről a K.-ban, még ha mindkettő ugyanúgy munkadolog is. De ebben a két közegben mozogok alapvetően.

Hogyan látod, mekkora a K. fluktuációja?

Minimális. Nagyon kicsi. Gyakorlatilag ez a csapat, például akik a pultban dolgoztak a K. előtt már az E-ben is együtt dolgoztak. Ez az egész csapat együtt jött át az E-ből. A programszervezésben résztvevők is ismerték egymást már az E-ből. A közönségnél is azért egyértelműen beállt a dolog, vagyis nagyjából mindig ugyanazok jönnek el minden este. A zenészek is sokszor ugyanazok, mert sokuknál csak mi adunk lehetőséget arra, hogy játszhassanak. Tehát ez egy olyan közösség, ami valamennyire bővül is, de igazából mondhatni azt, hogy beállt. Előfordul mondjuk

olyan helyzet is, hogy van valami koncert, és akkor több olyan ember van, akit még nem is láttam, de egy sima hétköznapi este alapvetően ugyanazok az emberek jönnek el. Tehát nincs olyan nagy változatosság ebben.

Térjünk vissza egy kicsit a K-n belüli hierarchiára? Az I-n kívül nincs is más szint?

Én nem érzek semmiféle hierarchiát. Sőt engem kifejezetten zavar, amikor valaki azt gondolja, hogy én egy hierarchiában fölé helyezem magamat. Nekem ilyen szándékom nincsen. A hatékonyság érdekében azonban kell, hogy valamilyen struktúra működjön. Egy borzalmas nagy demokráciában, ahol mindenki mindenkinek mindent megmondhat, és nyolcvan ember véleményéből jön össze az, ami ténylegesen történni fog, az a hétköznapiakban sajnos nem működik. A kávézónak is van egy üzletvezetője, de ő is ugyanolyan keményen dolgozik a pultban, mint bárki más, tehát ebben nincs hierarchia. Azért, ha az ott dolgozó emberekkel akarok valami információt közölni, akkor elmondom az üzletvezetőnek. Ebből adódik, hogy sokan sérelmezik, hogy nekik nem szólt senki. Ezek ilyen napi problémák. Én azt gondolom, hogy a hatékonyság érdekében, ha nem is hierarchiára, de valamilyen struktúrára szükség van. Egy olyan szerkezetre, amelyben ki van jelölve az embereknek a feladata, és megvan, hogy ki mivel foglalkozik. De nem lehet szerintem mindig mindent mindenkivel megbeszélni, mert akkor nem történik semmi, vagyis nagyon-nagyon sok energia kéne ehhez.

Hogy érzed, mekkora beleszólásod van a K. ügyeibe?

A programszervezésben szerintem igencsak le vannak osztva a feladatok. Ha például bejelentkezik egy zenekar, hogy ők szeretnének jönni játszani, akkor általában hasonló az elképzelésünk, hogy kiket szeretnénk hallani. Bárki előállhat ötlettel, hogy milyen koncert legyen, milyen előadás legyen. A színházhoz az a két ember ért, aki a színházat szervezi. Nem is jut eszébe nagyon másnak ebbe beleszólni. De igencsak hasonlóan gondolkodunk és hasonló az ízlésünk, és én úgy érzem, hogy bárki hozhatja az ötleteit.

Vannak formális intézmények a K-n belül?

Gyűlések. Minden héten egyszer van egy programmegbeszélés. Tehát addig semmilyen program nem fix, amíg nem beszéltük meg itt a megbeszéléseken. Én szervezem például a civil szervezetek programjait, és kapok a héten sok e-mailt, hogy ezt szeretnénk, azt szeretnénk. Viszont én nem tudok addig semmire igent mondani, amíg ezeken a megbeszéléseken nem vitatom meg ezt a többiekkel. Persze általában úgy döntünk, hogy jöhetnek, adunk helyet a programnak, megkapják ingyen a K-nak egy részét, a technikát, vetítést vagy amit szeretnének. Itt beszéljük meg a heti teendőket, a programfüzetet összeállítjuk, ilyesmi.

Kik vannak jelen az ilyen gyűléseken, megbeszéléseken?

Régebben csak a szervezők, de nemrégén a pultosok szóvá tették, hogy úgy érzik, ők ebből ki vannak zárva. Így az új évadban már úgy szervezem a megbeszéléseket, hogy értesítsek erről mindenkit.

Szerinted van olyan ember a K-ban, aki valamilyen oknál fogva akadályozza a közös munkát?

Vannak nehezebb természetű emberek, akik megsértődnek mindenre, meg mindenről bajuk van, meg semmi nem tetszik nekik. De azért rájuk sem mondom azt, hogy bárcsak elmennének, mert nélkük meg nem lenne ez az egész teljes.

Szerinted mennyire sikeres a K. mint közösség?

Én úgy gondolom, hogy sok ember nagyon magányos lenne, vagy sokkal magányosabb lenne, nem találná a helyét, ha nem lenne ez a hely. Úgy gondolom, hogy sikeres ez a hely, egyrészt a programok szempontjából, hogy olyan alternatív társulatok jönnek, akik szerintem elég jó dolgokat csinálnak. Én is olyan vagyok, hogy nincs időm arra, hogy megszervezzek magamnak egy színházat, de ha már úgyis ott vagyok, akkor lemegyek megnézni egy előadást. Tehát ez is sikeres, mert azoknak az embereknek, akik ritkán járnak színházba, a K. által lehetőségük van arra,

hogy ezt gyakrabban megtegyék. Koncertek tekintetében is úgy gondolom, hogy sikeres, mert olyan zenekaroknak próbálunk helyet biztosítani, akiknek nincs esélyük arra, hogy ebben a városban fellépjenek. És sikeres a civil szervezeteknek, mert ide könnyebben eljönnek az emberek és részt vesznek az ilyen programokon. Én mondjuk nem látok annyira bele, hogy a civil szervezetek által létrehozott beszélgetések mennyire vonzanak külső embereket. Azt is el tudom képzelni, hogy a jelenlévők már eleve az ő tagjaik, szimpatizánsaik. Mondjuk a Védegyletes beszélgetéseken azért ott szokott lenni ötven-hatvan ember, ami azért elég szép szám. És lehet, hogy szívesen jönnek a K-ba, mert tudják, hogy utána összefutnak még egy csomó ismerőssel, utána sörözgetnek. Tehát én sikeresnek ítélem meg ezt a K-s közösséget.

Elvárhatsz-e, és ha igen, milyen segítséget a K. tagjaitól?

A munka oldaláról azt, hogy ezek az emberek végezzék a feladatukat. Emberileg meg abban segítenek, hogy amikor nagyon rossz passzban vagyok, akkor azért ez a társaság nagyon sokat segít. Itt azért foglalkoznak egymással az emberek. Van, hogy ez az egész átcsap egy nagy téli depresszióba, ami szörnyű, de közben meg az egész egy védőháló.

Tudsz mondani példát, amikor valaki sokat segített?

Konkrét példát nem tudok mondani. De itt a mindennapok olyan jól telnek. Az ember munka után nem hazamegy és ül egyedül egy lakásban, hanem beül ide és emberek között van, beszélget ezzel-azzal, és meghallgatja, hogy kivel éppen mi történik.

Azzal, hogy részt vesztek ebben a közösségben, érezhető-e valamilyen változás a te, illetve a tagok életminőségében?

Úgy gondolom, hogy azoknak, akiknek ez nem egy esti tevékenység, mint mondjuk nekem, hanem ott dolgoznak pultosként és azokat a napokat, délutánokat, hétvégéket is ott töltik, amikor éppen nem dolgoznak, és ha azt tartjuk értéknek, hogy valamit azért kezdjen is magával az ember, csináljon valami hasznosat, jusson előre és legyenek ambíciói,

meg építsen karriert, ha ezt gondoljuk fontosnak az életben, akkor úgy gondolom, benne tartja őket az, hogy egy biztonságos közegben vannak, amiben mindenki segít mindenkinek, akár munkáról, pénzről, barátságról legyen is szó. Tehát alapvetően jóindulat van az emberekben egymás iránt, de közben meg lehet, hogy ha ezek az emberek nem ebben élnek, akkor már rég egészen máshol tartanának. Lehet, hogy nem lennének boldogabb emberek, de lehet, hogy lenne rendes nyolcórás munkahelyük, ahová be kéne menniük. Mindenki azt látja maga körül, hogy de hát ott van az X. is, aki elvégezte az orvosi egyetemet, aztán mégis pultosként dolgozik a K-ban. És lehet, hogy nem lenne boldogabb orvosként, csak ha egyszer ez a hely véletlenül nem lesz, meg mégiscsak öregszünk, azért aggasztó, hogy kivel mi lesz. Tehát egyrészt nagyon jó, hogy van ez a közösség, másrészt úgy érzem, sok ember kicsit beleragad ebbe az egészbe, mert így a kényelmesebb.

Ebből a szempontból különbözik a K. a Maromtól vagy a Kendermagtól?

Abból a szempontból mindenképpen, hogy a Kendermagnál mindenkinek megvan emellett a saját élete. Fontos dolog az életükben, hogy ezért küzdjenek, de van mellette egy életük. Van párkapcsolatuk, van munkájuk, vannak egyéb barátaik. A K. meg gyakorlatilag egy élettér, vagyis munka, párkapcsolat, minden egy helyen. Vagyis nem nagyon van kilátás ebből, mármint kifelé látás, úgy értem. Ilyen szempontból mindenképpen különböznek egymástól. A Kendermagban nincs például egy fizikai hely. Van olyan, hogy emberek külön-külön találkoznak, és jóban vannak és feljárnak egymáshoz, meg beszélünk telefonon, de nincs az a folyamatos, mindennapos együttlét. A K. viszont egy fizikai hely, vagyis ott ez az alap. Az köti össze az embereket, hogy egy helyen tartózkodnak. A Marom esetében meg volt egy nagy összetartozás érzés, ha például három napra elutaztunk Nagyváradra, vagy Temesvárra, ahova szemináriumot szerveztünk, meg elmentünk meglátogatni a helyi zsidó közösséget, meg előadásokat hallgattunk. Nyilván, ha három napig együtt vannak emberek, meg ugyanazokat az előadásokat hallgatják, ami mondjuk érdekli is őket, illetve ugyanazok az élmények érik őket, ez azért összehozza az embereket. De utána ezek az emberek mindig szétszóródtak, aztán megint összekovácsolódtak egy időre és ez így ment.

Voltak, illetve vannak-e a Maromon belül konfliktusok? Esetleg az eltérő származásból vagy eltérő motivációkból fakadóan?

Konfliktus nem. Problémát egyes emberekben biztosan okozott. Én azonban úgy gondolom, hogy pont ez volt az érdekes benne, hogy mindenki erősen reflektált arra, hogy mit keres ebben a dologban. Én is, aki mondjuk zsidó származású vagyok, mégsem volt semmi közöm ehhez az egész dologhoz olyan húszéves koromig. Nyilván én is folyamatosan reflektáltam arra, hogy mit is keresek ebben a dologban, engem mi érdekel, ugyanúgy, mint például az én nem zsidó barátaimat. Szerintem ez tartotta össze az embereket, hogy érdekelt mindenkit ez az egész, illetve hogy mi is a saját helye ebben a dologban.

Szerinted a K-nak, mint szervezetnek mi a célja?

Nekem az a célom a K-val, hogy ez a hely maradjon meg, mert ez az a hely, ahol jól érzem magam. Ide szeretek menni, itt szeretem az embereket, ez az, ahol otthon érzem magamat, illetve ahol jó programok vannak. Munka szempontjából meg az a célom, hogy örülök neki, hogy azt látom, segíték. Mielőtt odamentem, teljes káosz uralkodott, mert a programszervezők között nem igazán létezett kommunikáció. Erre kellett egy ember, hogy legyen valaki, aki összefogja ezt az egészet, és biztosítsa, hogy az információ megfelelően áramolhasson.

És mint intézmény?

A K. igazából a Maromnak a helyszíne. A Marom célja pedig nagy vonalakban a zsidó kultúrának és hagyománynak az újraélesztése, megismertetése.

És neked miben rejlik a K. sikeressége?

Abban rejlik, hogy vannak különböző programok, amikhez a K. hozzá tud járulni azzal, hogy helyet biztosít nekik, lehetőséget ad, és egyelőre úgy tűnik, hogy van is ezeknek közönsége. És nyilván szomorú, amikor egy színházi előadáson három ember jelenik meg, de ebből meg le kell vonni a konzekvenciát, hogy valószínűleg

nem jó darabot választottunk. Mert a siker nekem mégiscsak az, hogy a programokon sokan ott vannak, és hogy létezik Budapest belvárosában egy kis közösség, ami összetart. És gyakorlatilag minden egyes olyan szituációban, amikor felmerül, hogy a K-t esetleg bezárják, akkor még jobban összetart. Amikor meg ezek a fekete felhők elmennek, akkor kicsit széjlebb húz a társaság, de folyamatosan mindig összerántódik a dolog, amikor az egésznek a léte veszélybe kerül. Ez akkor is fennáll, ha valamilyen támadás éri a K-t, mint ez a zsidózás – mert azért ez mégiscsak egy zsidó hely –, de azért ilyen helyzetekben mindenki hirtelen ott van.

Van olyan külső szervezet, akivel a K. szoros kapcsolatot tart?

Ilyet nem tudok mondani. Csak azokkal a civil szervezetekkel tart kapcsolatot, akikkel szimpatizálunk. Nyilván több segítséget adok egy olyan civil szervezetnek, mint például az Óvás Egyesület. Tehát több segítséget nyújtunk egy ilyen szervezetnek, akár csak saját ismeretség kapcsán is, mint például egy olyan civil szervezetnek, akit annyira például nem értünk... Mindig volt egy ilyen célom, hogy olyan fesztivált, olyan tüntetést szervezzek, hogy olyan dolgot csináljak, olyan zenekarokat hívjak, úgy csináljam meg az egészet, hogy ha kívülről lennék, az a program számomra is vonzó program lenne, és én is elmennék. A K-ban pedig azért jó dolgozni, mert én oda járok. Nem azért kezdtem oda járni, mert ott dolgozom, hanem, mert amúgy is ezen a helyen lennék. Én nem szeretnék a Gödör programszervezője lenni és nem lennék a Trafónak a programszervezője sem, vagy bármelyiknek, mert az olyan idegen lenne tőlem. Én a K.-ban szeretek lenni.

Mennyire öncélú neked a K.?

Nyilván van benne öncélúság, mert munka után nagyon szeretek beülni oda a laptopommal, és jó monoton feladatokat elvégezni, mint például a programfüzet összeállítását, vagy a program leadása különböző programfüzetekbe. Ez egy teljesen jó kikapcsolódás estére, hogy közben emberek nyüzsögnek körülöttem. Közben ezzel-azzal beszélgetek, közben egy olyan tevékenységet folytatok, ami jó érzéssel tölt el, mert hasznosnak érzem magam. Tehát sok siker és sok jó élmény ér benne, ami persze sokszor rólam szól, nem arról a nemes célról, hogy itt most egy közösséget

építünk. Ha van valami, ami nem rólam szól, az az, hogy ha látom, hogy valakinek van valami problémája, és elmondja nekem, és utána azt mondja, hogy de jó volt veled beszélgetni, vagy munkát keres, és én szerzek neki munkát, tehát engem ez érdekel. Ennél nagyobb fogalmakban nem tudok gondolkodni, mint az, hogy ott van egy másik ember is, és nagyon szívesen segítek neki, ha megtehetem, és tudok is segíteni.

Kellett-e a K-hoz megmozgatni esetleg valamilyen gazdasági-, társadalmi-, politikai stb. tőkét?

Nem, semmilyenet.

És I-nek?

Biztosan. Ahhoz, hogy így beköltöztek emberek ebbe az épületbe nyilván kellett valamilyen kapcsolatok. Felmerül az a kérdés is, hogy az épület kulcsa hogyan került hozzá. De én a K. indulásakor még nem voltam, tehát egy éve már működött a K., mikor én elkezdtem a programszervezésben részt venni. Így én ezekbe annyira nem látok bele.

A konfliktusokon kívül van valamilyen kapcsolata a K-nak a helyi önkormányzattal?

Nem nagyon tudom, de onnantól kezdve, hogy a V. Sz. az összes pénzt különböző állami szervezetektől kapja, és programjait a K-ban tartja meg, onnantól kezdve okoz ez egy érdekes szituációt.

Szerinted van-e arra lehetőség, hogy a helyi döntéshozók egyszer komolyan veszik a K-t?

Egyelőre nem zárják be, tehát azért komolyan veszik. Azt, hogy odafigyelnek-e a tevékenységére, a mi szempontunkból lényegtelen. Minket csak békén kell hagyni. Tehát ilyen szempontból mások vagyunk, mint például a Kendermag Egyesület.

Nekünk nem kell, hogy komolyan vegyenek minket, csak annyi kell, hogy ne zárjanak be. Tehát mi inkább hátrafelé lépkedünk a támadások elől, minthogy támadnunk kellene.

Hol tudnád elhelyezni a K-t? Szerinted a kerület, a belváros vagy esetleg Budapest életében vesz inkább részt?

Szerintem azok életében vesz részt, akik oda járnak. De azért úgy gondolom, ezek az emberek inkább a belvárosban laknak. De egész Budapestnek is egy nagyon fontos helye.

Kalocsai Janka